

групові методи допомагають студентам зануритися в конкретні практичні проблеми (ситуації), знайти можливі варіанти та шляхи їхнього вирішення. Вони дозволяють студентам забезпечити професійну спрямованість освіти, у практичному викладанні більше враховувати специфіку обраної спеціальності, формувати відповідні навички на практиці. Метою застосування цих методів є розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи, прищеплення вмінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів. Перспективою подальших досліджень ми вбачаємо аналіз практичного застосування інтерактивних методів кооперативного, дискусійного навчання та ситуативного моделювання в практичній підготовці учителів музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>
2. Мозковий штурм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrloves.ru/moda-ta-stil/5942-mozkovij-shturm.html>
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
4. Ростовський О. Я. Музична педагогіка: навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2001. – 112 с.

REFERENCES

1. *Interaktyvni metody navchannya: teoriya i praktyka vprovadzhenya*. [Interactive teaching

methods: the theory and practice of implementation] [Electronic resource]. Access: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>

2. *Mozkovij shturm*. [Brainstorming] [Elektronnij resurs]. Access: <http://ukrloves.ru/moda-ta-stil/5942-mozkovij-shturm.html>

3. Pometun. O., Pyrozhenko, L. (2002). *Interaktyvni tekhnologiyi navchannya: teoriya i praktyka*. [Interactive Learning Technologies: Theory and Practice]. Kyiv.

4. Rostovskiy, O. Ya. (2001). *Muzichna pedagogika: navchalni programy, metodychni rekomendaciyi ta materialy*. [Musical pedagogy: educational programs, methodical recommendations and materials]. Nizhyn.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

МИХАСЬКОВА Марина Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя музики, формування фахової компетентності музикантів-педагогів, музично-теоретична підготовка майбутніх учителів музики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MYKHASKOVA Maryna Anatoliivna – Candidate of pedagogical sciences, Assistant Professor, Head of the department of theory and methods of music art of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Circle of scientific interests: professional preparation of the future music teacher, formation of professional competence of musicians-pedagogues, music-theoretical preparation of the future music teachers.

*Дата надходження рукопису 10. 04. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

УДК: 371.56

НЕСТЕРЕНКО Тамара Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософських та гуманітарних дисциплін Кропивницького інституту державного та муніципального управління e-mailpednauk@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства детермінує необхідність реформування освітньої галузі, зокрема модернізацію початкової ланки. Цей перехід можливий за умови переорієнтації освітніх цінностей, утриманні освітніх систем на

фундаментальному науковому інструментарії гуманістичного характеру, що сприяє формуванню готовності до освітньої дії суб'єктного характеру, як усвідомленого і цілеспрямованого процесу. Закономірність впровадження компетентнісного підходу в освіту визначається необхідністю формування

у тих, що навчаються адекватної сучасному рівню знань картини світу, цілісного світобачення і наукового світогляду, інтеграції особистості в національну і світову культуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел показав, що проблема підготовки майбутнього вчителя має високий рівень актуальності як в українських, так і у закордонних вчених. Дослідження науковців присвячені аналізу різноманітних аспектів проблеми підготовки майбутнього вчителя початкових класів: теоретичний (О. А. Абдуліна, В. П. Бело-зерцев, А. М. Бойко, О. Г. Мороз, Л. С. Нечепоренко, І. Ф. Прокопенко, О. Я. Савченко та ін.); організаційно-педагогічні умови (Н. Г. Калачник, В. І. Лозова, В. І. Євдокимов, А. І. Підласий та ін.), педагогічна майстерність (С. С. Барабіна, І. А. Зязюн, Н. В. Кузьміна), індивідуалізація (О. М. Пехота, А. В. Ткаченко та ін.), творчість (Л. П. Акімова, В. А. Кан-Калик, Н. В. Кічук, Г. В. Троцько та ін.), історико-педагогічні дослідження (Н. М. Дем'яненко, С. Т. Золотухіна, О. А. Лавриненко та ін.), зарубіжна теорія і практика (С. Аргірус, Д. Макінтура, Д. Шьон та ін.).

Мета статті – визначити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи підготовку майбутніх учителів початкових класів на сучасному етапі, зауважимо, що вчені по-різному підходять до розв'язання зазначеної проблеми.

На проблемі підготовки вчителів початкової школи ще в XIX столітті акцентував фундатор педагогіки К. Д. Ушинський. Зокрема, він зазначав, що майбутній учитель повинен оволодіти дидактикою, особливостями організації навчального процесу, методикою викладання окремих предметів. З огляду на це ним було запропоновано цілісну систему підготовки вчителя початкової школи, що містить загальнонауковий, спеціальний та педагогічний аспекти. Головним завданням у підготовці педагогічних кадрів К. Д. Ушинський уважав вироблення у них свідомого ставлення до практичної діяльності й створення міцних основ для майбутньої праці над собою. Педагогічні ідеї видатного вченого щодо необхідності відповідної підготовки вчителя народної школи в цілому і вчителя початкової школи зокрема не втратили свого значення й сьогодні.

Вагомий внесок у дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів зробив Ш. О. Амонашвілі. Він є прихильником гуманно-особистісної

педагогіки, яка надихає вчителя на створення такого навчального процесу, під час якого учень сам навчається змінювати, покращувати, удосконалювати умови життя. Джерелом такого прагнення повинна стати висока духовність. Його «Школа життя» розглядає освіту як процес живлення душі та серця дитини найкращими одухотвореними плодами людської культури й цивілізації. І початковий ступінь освіти є першочерговою складовою всього освітнього процесу. Ш. О. Амонашвілі зауважує, що вчитель служить високій меті людства, планетарній та космічній еволюції, для нього повинні бути створені такі умови, щоб його життя повністю було присвячене справі виховання [1].

На підставі аналізу професійної діяльності вчителів початкових класів Л. О. Хомич доходить висновку, що вони не завжди підготовлені до творчого розв'язання навчально-виховних завдань, а це призводить до того, що вони недостатньо сприяють розвитку індивідуальності кожного молодшого школяра. На її думку, значною мірою це зумовлено тим, що професійно-педагогічні знання, яких набувають майбутні вчителі під час навчання у вищій школі, не становлять єдиної системи, що функціонує у реальній практичній діяльності вчителя. Науковець зазначає також, що студенти факультетів початкового навчання «недостатньо усвідомлюють значення провідних ідей і тенденцій передової педагогічної науки й практики, не завжди знають способи використання педагогічної теорії на практиці» [9, с. 4].

О. Я. Савченко ядром професійної підготовки вважає її зміст, фундаментальність якого має забезпечити випереджувальну підготовку спеціаліста. Розглядаючи зміст професійної підготовки вчителя початкових класів, науковець приходить до висновку щодо його невідповідності цьому положенню. Початкова освіта, зауважує вчена, є багатопредметною. Сучасному вчителю необхідно забезпечити повноцінний навчальний процес, а отже, нагальною є потреба оновлення змісту методичної підготовки вчителів за принципом цілісності, системності та інтеграції; урахування тих процесів, які визначають діяльність сучасної початкової школи. Тому, на думку О. Я. Савченко, необхідно змінити наявну традицію (будь-що забезпечити навантаження всіх викладачів), а переорієнтувати кадри на підготовку нових курсів відповідно до нових потреб практики [7]. З огляду на зазначене, вона доходить такого висновку: у формуванні особистості майбутнього вчителя початкових класів необхідно згармонізувати загальнокультурні, психолого-педагогічні й

методичні знання, вміння, способи діяльності, посилити їхню професійну спрямованість, забезпечити фундаментальність базової підготовки через запровадження державних стандартів, зміну об'єктів моніторингу, створення умов для персоніфікованої педагогічної освіти [7].

Сучасний учитель початкової школи одночасно виступає у ролі вихователя, організатора діяльності й спілкування як з молодшими школярами, так і з їхніми батьками та колегами, консультанта, дослідника педагогічного процесу в умовах реформування школи. Усе це, наголошує В. В. Денисенко, вимагає від педагога постійного підвищення рівня свого професіоналізму, педагогічної майстерності, творчого пошуку. З огляду на зазначене, доходить висновку науковець, професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів повинна розкривати як загальне призначення вчителя, так і те особливе соціальне замовлення, що зумовлене специфікою наявної початкової школи та вимогами до неї [4].

Науковцями розглядаються різні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до різноманітної діяльності. Зважаючи на це, деталізуємося щодо сутності, структури, компонентів і видів підготовки вчителя початкових класів.

«Підготовка» інтерпретується з трьох позицій: теоретичної, приписової й описової. З теоретичної позиції, підготовка – це «запас знань, отриманих у процесі навчання чому-небудь» [6, с. 45].

Термін «підготовка» має своє походження від слова «підготувати», яке є співвідносним із терміном «підготовлювач», тобто «той, хто готує до чого-небудь». Отже, підготовка передбачає процес підготування до чого-небудь. Професійно-педагогічна підготовка означає «володіння великим обсягом суспільно-політичних і наукових знань із дисципліни, яка викладається, та з суміжних наук, володіння високим рівнем загальної культури, знання педагогічної теорії, загальної, вікової і педагогічної психології, уміння розв'язувати педагогічну задачу і здійснювати самокритичний аналіз, навички виконання відповідних дій, які є компонентом конкретних видів навчально-виховної діяльності» [8].

Приписовий зміст характеризує поняття «підготовка» з позиції спрямованості, призначення і функціонування явища, що ним же і визначається. Дослідження свідчать, що професійно-педагогічна підготовка спрямована на формування системних знань і педагогічних умінь, професійної позиції, готовності до інноваційної діяльності, до безперервного збагачення професійних можливостей і

особистісних якостей. Наслідком підготовки студентів може виступати визначений рівень готовності або підготовленості до професійної діяльності. Дамо пояснення цим двом поняттям.

Аналіз наукових досліджень дає підставу стверджувати, що «готовність до професійної діяльності вчителя» розуміється як якість особистості, що охоплює позитивне ставлення до професії, здібності, знання, уміння, навички, стійкі професійно важливі якості, як актуальне психічне становище, яке є наслідком педагогічної діяльності, як складне утворення, в центрі якого перебуває ставлення до педагогічної діяльності як до головного сенсу життя, відповідальне ставлення до цієї діяльності, здібності до самовіддачі в педагогічній діяльності, професійні якості, знання, вміння, навички.

Що ж до поняття «підготовленість», то воно означає «наявність підготовки до будь-якої справи, роботи» [6]. Підготовленість студента до педагогічної діяльності передбачає наявність у нього спеціальних знань, умінь, навичок, необхідних для здійснення цієї діяльності [5].

Розглянемо сутність, компоненти й види підготовки. З позиції інтеграційного підходу підготовка педагога об'єднує особистісний, когнітивний і операційний компоненти.

Вивчення наукових джерел показало, що професійно-педагогічна підготовка вчителя в педагогічному вищому навчальному закладі є складною, багатоаспектною, багатофункціональною діяльністю. Мета, зміст, операції, наслідки є структурними елементами професійної підготовки і складаються з таких компонентів: мотиваційно-цільового, змістового, операційного і результативно-оцінювального.

Важливою складовою частиною підготовки майбутнього вчителя є цільовий компонент. Мета професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти [3] полягає в тому, щоб підготувати такого вчителя, котрий володіє знаннями в галузі педагогічної і психологічної науки, має значну методичну базу, володіє педагогічною технікою, вміє адекватно реагувати на будь-яку педагогічну ситуацію, прагне до творчості.

Змістовий компонент підготовки вчителя охоплює сукупність професійних знань, умінь і навичок, відображених у Галузевому стандарті вищої освіти [3]. Цей компонент передбачає виявлення в освітньому процесі вищого навчального закладу тих видів діяльності студента, які притаманні майбутньому вчителю (навчально-пізнавальну, виховну, вільного спілкування). До них ми віднесли

також види діяльності вчителя: організаційну (організація дитячого і юнацького руху у школі та за її межами), методичну (вивчення передового педагогічного досвіду, досягнень науки), позашкільну (робота за місцем проживання, в позашкільних закладах), викладацьку (робота з реалізації навчального процесу), виховну (виховання і розвиток учнів), управлінську (керівництво освітніми закладами), науково-дослідну, а також самоосвіту і самовиховання самого вчителя.

Операційний компонент підготовки майбутнього вчителя представлений у вищих навчальних закладах традиційними для вищої освіти методами, формами і засобами навчання. До основних форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах належать лекційні, семінарські, лабораторні і практичні заняття, самостійна робота. Також впроваджуються і нетрадиційні форми: лекція-прес-конференція, семінар-«мозковий штурм», семінар-«круглий стіл», семінар-ділова гра та інші. Вибір форми організації навчального процесу залежить від навчальної дисципліни, змісту теми, рівня підготовки студентів і викладачів, покликаний сприяти забезпеченню найповнішого розкриття змісту обговорюваної теми, досягненню найбільшої активності студентів.

Розкриваючи проблему суті та структури підготовки майбутнього вчителя, Сінопальнікова Н. М. до найпоширеніших методів навчання студентів віднесла такі групи: інформаційно-розвивальні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація навчального кінофільму, самостійна робота з книгою тощо), проблемно-пошукові (проблемна лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія, пошукова лабораторна робота), методи практичного навчання (аналіз педагогічних ситуацій, розв'язання педагогічних завдань, ділова гра тощо). Вибір методів навчання залежить від низки умов аналогічних вибору форм організації навчання.

Визначимо окремі види засобів навчання: навчально-наочні, вербальні, аудіовізуальні.

Результативний компонент професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи передбачає досягнення випускником визначеного рівня оволодіння системою знань теоретичних основ педагогіки, психології, предметних методик, вікової фізіології, медичних знань, а також грамотного використання отриманих знань у майбутній практичній педагогічній діяльності.

З основ педагогіки студент повинен оволодіти взаємовідношенням та взаємозв'язком різних понять, а також уміти користуватися ними на практиці.

Крім того, студент повинен володіти знаннями основ психології: основні вікові

завдання і способи їхнього розв'язання, вікові особливості навчальної діяльності, мотиваційний компонент навчальної діяльності, здібність і обдарованість, способи діагностування й розвитку здібностей. Під час підготовки у студентів формуються визначені вміння: проводити експериментальну роботу з учнями, проводити діагностику учнів тощо.

Майбутній вчитель повинен також володіти системою методичних знань, умінь і навичок: знати психолого-педагогічні концепції навчання і використовувати їх як основу у своїй практичній діяльності, знати й розв'язувати проблеми наступності, досконально знати вимоги, які висуваються до обов'язкового мінімуму змісту шкільної освіти; досконально володіти методикою викладання предметів, творчо використовувати методичні інновації й ідеї, вміння самостійно обрати або скласти програму навчання, уміти методично грамотно викласти навчальний матеріал, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

Аналіз наукової літератури й Галузевого освітнього стандарту дозволяє визначити такі види підготовки вчителя: методологічну, культурологічну, загальнокультурну, предметну, методичну, психолого-педагогічну, спеціальну, дидактичну, професійно-етичну, теоретичну і практичну.

Методологічна підготовка являє собою процес формування у студентів системи різних знань про принципи, методи дослідження й перетворення педагогічної діяльності. Методична підготовка озброює студентів знаннями принципів, змісту, правил, засобів, активних методів і форм сучасного виховання і навчання й забезпечує готовність до здійснення навчально-виховної роботи у школі. Загальнокультурна підготовка покликана забезпечити формування й розвиток світогляду вчителя, розширити його загальну освіту. Психолого-педагогічна підготовка спрямована на професійну освіту вчителя, формування і розвиток педагогічних умінь, розвиток його творчої індивідуальності. Предметна (спеціальна) підготовка – частина професійної підготовки, у ході якої відбувається оволодіння теоретичними і практичними знаннями, притаманними кожній вузькій професії, формування системи умінь і навичок, розвиток здібностей і надбання професійного досвіду.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проведений аналіз свідчить, що професійно-педагогічна підготовка вчителя початкової школи характеризується сьогодні багатоаспектністю й варіативністю змісту і повинна носити інтегративно-міждисциплінарний характер.

Тому інтегративний підхід, який на сьогодні недостатньо розроблений, слід розглядати як один з пріоритетних напрямків удосконалення професійно-педагогічної освіти, оскільки він забезпечує комплексність, повноту, цілісність знань, формування системного мислення майбутнього педагога, сприяє глибокому осмисленню педагогічної діяльності, мобільність і варіативність змісту педагогічної освіти.

Ми підтримуємо думки науковців і визначаємо професійну підготовку вчителя початкової школи як процес оволодіння особистістю загальнонауковими, професійними знаннями і вміннями для успішного здійснення професійної діяльності.

Процес підготовки майбутнього вчителя на сучасному етапі можна умовно поділити на такі основні компоненти: загальна підготовка методологічно-розвиваюча); спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична); особистісна підготовка (самовиховання особистості майбутнього педагога, його самовизначення). Сучасний навчальний план, який відображає зміст професійної підготовки майбутнього спеціаліста, передбачає, що важливе місце в системі професійної підготовки вчителів належить дисциплінам психолого-педагогічного циклу. Виділимо окремо загальнопедагогічну підготовку як елемент загальної, спеціально-професійної та особистісної підготовки майбутнього вчителя. Результатом такої підготовки є оволодіння студентами певним рівнем змістовно-процесуальних та наукових основ педагогічної діяльності, формування у них цілісного комплексу загальнопедагогічних знань, умінь, навичок [2].

Таким чином, перераховані позиції підтверджують важливість проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутнього учителя початкової школи, що розглядається нами. На наш погляд, вдосконаленню професійної підготовки сприятиме створення інтегративних курсів, реалізація єдності теорії і практики, підготовка педагога до інноваційної професійної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили Ш. А. Педагогическая симфония / Ш. А. Амонашвили. – М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 2002. – 672 с.
2. Володько В. М. Основні компоненти загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя / В. М. Володько // Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. ст. / Крим. держ. гуманіт. ін-т. – К., 2001. – Вип. 3. – 4. – С. 25–42.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010100 початкове навчання

[розробники В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, А. П. Канищенко, С. В. Страшко, Т. І. Тітова, З. Л. Гейхман]. – К.: Альянс, 2006. – 140 с.

4. Денисенко В. В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. / В. В. Денисенко. – Харків, 2005. – 19 с.

5. Мижериков В. А. Введение в педагогическую деятельность: учеб. пособ. для студентов пед. учеб. заведений / В. А. Мижериков, Т. А. Юзефовичус. – М.: Педагогическое общество России, 2005. – 352 с.

6. Новый тлумачний словник української мови [Текст]: 42 000 слів. Т. 3. П-Я / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко]. – 2-ге вид., випр. – К.: Аконті, 2001. – 862 с.

7. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Савченко // Початкова школа. – 2001. – № 7. – С. 1–4.

8. Сластенин В. А. Общая педагогика: учебное пособие для студентов вузов : В 2-х ч. Ч.1. / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов. – М.: ВЛАДОС, 2002. – 288 с.

9. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів / Л. О. Хомич. – К.: Магістр-S, 1998. – 201 с.

REFERENCES

1. Amonashvily, Sh. A. (2002). *Pedahohycheskaia symfoniya*. [Pedagogical symphony]. Moscow.
2. Volodko, V. M. (2001). *Osnovni komponenty zahalnopedahohichnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia*. [Problems of modern teacher training. Article 3-4]. Kyiv.
3. Bondar, V. I., Shaposhnikova, I. M., Kanishchenko, A. P., Strashko, Sk. V., Titova, T. I., Heikhman, Z. L. (2006). *Haluzevyi standart vyshchoi osvity. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky bakalavra za spetsialnistiu 6.010100 pochatkove navchannia*. [Branch Standard of Higher Education. Educational and professional program of preparation of bachelor's degree in specialty 6.010100 elementary education]. Kyiv.
4. Denysenko, V. V. (2005). *Formuvannia tsinnisnykh oriantatsii maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv*. [Formation of value orientations of future teachers of primary school]. Kharkiv.
5. Myzherykov, V. A., Yuzefavychus, T. A. (2005). *Vvedenye v pedahohycheskuiu deiatelnost: ucheb. posob. dlia studentov ped. ucheb. Zavedenyi*. [Introduction to pedagogical activity: a textbook for students of pedagogical educational institutions]. Moscow.
6. Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M. (2001). *Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy*. [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. Kyiv.
7. Savchenko, O. (2001). *Udoskonalennia profesiinoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv*

pochatkovykh klasiv. Pochatkova shkola. [Improvement of the professional training of future primary school teachers. Primary school]. Kyiv.

8. Slastenyn, V. A., Ysaev, Y. F., Shyianow, E. N. (2002). *Obshchaia pedahohyka : uchebnoe posobyie dlia studentov vuzov.* [General pedagogy: a textbook for university students]. Moscow.

9. Khomych, L. O. (1998). *Profesiino-pedahohichna pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv.* [Pedagogical preparation of primary school teachers]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕСТЕРЕНКО Тамара Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософських та

гуманітарних дисциплін Кропивницького інституту державного та муніципального управління.

Наукові інтереси: підготовка майбутнього вчителя до формування ключових компетентностей у молодших школярів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NESTERENKO Tamara Serhiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophical and Humanities Disciplines of Kropivnitsky Institute of State and Municipal Management.

Circle of scientific interests: training of the future teacher to the formation of key competences of junior pupils.

Дата надходження рукопису 10. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор В. В. Радул.

УДК 378.011.3.015.3-051:373.2

ПАСІЧНІЧЕНКО Анжела Василівна –

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Полтавського національного

педагогічного університету імені В. Г. Короленка

e-mail: pasichnichenkoan@gmail.com

ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У дошкільному віці розпочинається процес зародження базових характеристик особистості: самооцінки, емоційної сфери, моральних цінностей та настанов, формується досвід спілкування і взаємодії з іншими. Хоч групу дошкільного закладу лише умовно можна вважати колективом, проте, навіть вона має великі потенційні можливості для розвитку та соціального становлення особистості, засвоєння особистісно-суспільних ідеалів, норм і правил життя у суспільстві.

Однак проблеми сучасного суспільства, руйнування сімейних цінностей, неухильність дорослих до процесу соціалізації дітей, надання переваги інтелектуальному розвитку призводять до появи негативних тенденцій у процесі дитячої взаємодії: невміння спілкуватися, налагоджувати взаємини; прояви агресивності, конфліктності, відчуженість, жорстокість, байдужість, обмеженість контактів, формалізованість взаємин. Значна відповідальність за такі наслідки лежить на вихователі, оскільки він є ключовою фігурою в освітньому процесі дошкільного закладу та покликаний усебічно сприяти і керувати навчанням, вихованням, розвитком дитини. Успішність становлення якостей, поведінкових моделей її особистості, дитячого

колективу, в цілому, значною мірою залежатиме від його професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування міжособистісних взаємин дошкільників у дитячих групах присвячено значну кількість робіт і вітчизняних, і зарубіжних психологів, педагогів. Зокрема, вивчалися питання їхнього впливу на психічний розвиток дитини та її особистість в цілому (О. Колосова, О. Кононко, Т. Поніманська, І. Поспехов, Т. Рєпіна, І. Рогальська, О. Смирнова, Р. Терещук, А. Рояк та ін.); досліджувалися чинники детермінації, особливості процесу усвідомлення та переживання дитиною дошкільного віку соціально-психологічного статусу як показника її місця в системі міжгрупових взаємин (Л. Артемова, Г. Іванова, Я. Коломинський, В. Кузьменко, О. Кульчицька, Т. Сенько, Г. Счастлива та ін.); шляхи корекції взаємин дітей у колективі (Л. Булатова, Т. Рєпіна, А. Рояк, Т. Сенько, S. Asher, D. Hay, S. Oden).

Особливості професійної підготовки майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах стали предметом наукового аналізу у дослідженнях Л. Артемової, Н. Бесараб, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, О. Гнізділової, Н. Голоти, Н. Грами, Л. Загородньої, Т. Котик, О. Кучерявого,